

บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามหลักการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*

The Roles and Authorities of Local Administrative Organizations in
Promoting and Protecting Geographical Indications
according to the Principles and Relevant Laws

ชานนท์ ทองสุกมาก**

Chanon Tong suk mak

วันที่รับบทความ 19 มีนาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 3 พฤษภาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ 3 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการกระจายอำนาจกับบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายได้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยในฐานะที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับท้องถิ่นมากที่สุดยังไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เท่าที่ควร ซึ่งเกิดจากปัญหาความไม่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ไม่มีบุคลากรที่มีคุณสมบัติในการทำหน้าที่โดยตรง และการขาดความเชื่อมโยงในการทำงานแบบบูรณาการของทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนใน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ที่อยู่ : คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เลขที่ 118 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ
กรุงเทพฯ 10240

Email : cha_nom_kai_muk@hotmail.com

ท้องถิ่นเป็นการเฉพาะในส่วนของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาของท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยให้มีหน่วยงานที่มีบุคลากรประจำของแต่ละท้องถิ่นที่มีหน้าที่จัดการและดูแลเกี่ยวกับด้านทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน หรือท้องถิ่นนั้น ซึ่งสามารถทำหน้าที่ในลักษณะที่เป็นหน่วยงานให้คำแนะนำ ถ่ายทอดองค์ความรู้ และส่งต่อ คำขอรับความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มายังราชการส่วนกลางได้โดยตรง และให้มีนโยบายเพื่อ การกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในระดับท้องถิ่นในส่วนของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดภาคการค้าการลงทุน สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศ ได้ โดยการพัฒนาระบบความคุ้มครองให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและส่งเสริมการจดทะเบียนเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ภายใต้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น นอกจากนี้ ต้องมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และจัด อบรมให้ข้อมูลความรู้แก่ท้องถิ่นและชุมชนอยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญ และส่งเสริม ให้มีความเข้าใจถึงสิทธิและประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญาอย่างรอบด้าน เพื่อกระตุ้นให้เกิดทรัพย์สินทาง ปัญญาในระดับท้องถิ่นในส่วนของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่สามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิและใช้ประโยชน์ จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ท้องถิ่น, อำนาจหน้าที่, คุ้มครองสิทธิ, สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

Abstract

The objective is to study decentralizations with roles and authorities of Local Administrative Organizations in part of the promotion and protection of Geographical Indication Rights in Thailand in the promotion and protection of Geographical Indications Rights according to the law.

It was found that the Local Administrative Organization of Thailand, which is closest to the local people, is not involved in the promotion and protection of Geographical Indication Rights as expected because of the lack of roles and authorities under the law, perform and direct qualification personnel, and links in efficiently integrated work for central, regional and local as expected. Therefore, the amendment of the authorities and duties of the Local Administrative Organization in accordance with the Act to Determining Plan and Procedures in Decentralizations to the Local Administrative Organization B. E. 2542 are provided by determining the authorities and duties in part of Organizing Public Services for the benefit of the local people that provides for the integration of the promotion of intellectual property for sustainable useful. And the improvement of the internal structure of Local Administrative Organization in each patterns are conducted by providing a permanent personnel in each locality being responsible for managing and supervising the Intellectual Property Rights of that

community or locality acting in the form of advice agencies, transfer knowledge, and forward the request for protection of Geographic Indication Rights directly to the central government. And also the policy for stimulate the utilization of Intellectual Property at the local level in parts of Geographical Indications to promote Trade Investment and Strengthening the economy and to compete with foreign countries are provided by developing a protection system in line with International Standards and Promoting Registration to create added value for products under that Geographical Indication. Moreover, public relations and training must be provided to spread knowledge to local and community on a regular basis to strengthen of the importance awareness and understanding of the Rights and the Benefits of all-round Intellectual Property to stimulate the Intellectual Property at the local level in parts of Geographical Indication that can be protected rights and sustainable use of such Geographical Indication.

Keywords: local, authorities, protection of rights, geographical indication

1. บทนำ

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จัดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งซึ่งเป็นที่เกิดจากการประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์โดยใช้ปัญญาของบุคคล ซึ่งแสดงออกในรูปแบบใดก็ตามที่แตกต่างจากทรัพย์สินประเภทอื่นทั่วไป คือ ไม่สามารถจับต้องได้เสมอ โดยถือว่าเป็นลักษณะเฉพาะของทรัพย์สินทางปัญญา บุคคลจึงมีสิทธิตามกฎหมายอันเกี่ยวกับผลผลิตจากปัญญาของตนที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบเฉพาะ ทั้งนี้ แนวความคิดหรือเหตุผลสำคัญในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา คือ เหตุผลทางเศรษฐกิจ ในกระตุ้นให้เกิดการประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์และเปิดเผยสู่สาธารณะชนโดยแลกเปลี่ยนกับความคุ้มครองที่ผู้ประดิษฐ์จะได้รับ และเหตุผลทางศีลธรรม เป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประดิษฐ์หรือผู้สร้างสรรค์โดยเหตุผลในเชิงความยุติธรรมและเป็นธรรมเพื่อไม่ให้เกิดการเอาทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลอื่นไปโดยไม่ถูกต้อง ดังนั้น ทรัพย์สินทางปัญญาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและควรต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

อย่างไรก็ดี การส่งเสริมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ควรต้องอาศัยความร่วมมือกันในหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างสัมพันธ์และสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและสามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายในปัจจุบันนั้นเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีความทั่วถึงในทุกระดับ โดยส่วนหนึ่งมีที่มาจากบทบาทของภาครัฐภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและคุ้มครองดังกล่าวเท่าที่ควร ซึ่งจากบทบาทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดลักษณะหรือรูปแบบของระบบบริการสาธารณะที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ต้องจัดระบบบริการสาธารณะในท้องถิ่นของตนอย่างไรในลักษณะกว้าง ๆ ที่มีความสำคัญและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีได้มีส่วนของการบัญญัติเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้โดยตรง หากแต่คงมีเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างกว้าง ๆ กล่าวคือ ในส่วนของอำนาจหน้าที่ในการพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุนเท่านั้น ทั้งนี้ ปัญหาของการไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับท้องถิ่นในส่วนของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการไม่ได้ความรู้ความเข้าใจและการขาดองค์ความรู้ที่ครบถ้วนของประชาชนในการดำเนินกระบวนการปกป้องสิทธิของตนเอง ทำให้ภาพรวมของประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและส่งเสริมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่น้อยมาก ดังนั้น ภายใต้ความสอดคล้องกันกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งสำคัญที่ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการปกครองตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ภาครัฐต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าถึงสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามหลักการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จะเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยในการผลักดันให้เกิดความคุ้มครองในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากขึ้น ส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามหลักการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้ส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและสามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวตามกฎหมายได้

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบริการสาธารณะ

2.1.1 ขอบข่ายและความหมายการจัดทำบริการสาธารณะ¹

การให้บริการสาธารณะ (public service delivery) โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือบริการที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม หรือการให้บริการประชาชนโดยรัฐที่ดำเนินการในลักษณะของรัฐสวัสดิการ มีกฎหมายรองรับ มีความต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานะของรัฐบาล แต่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของสังคม ซึ่งในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐมีเป้าหมายและมีแนวคิดเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

- 1) รัฐต้องมีการบริหารด้านการจัดทำบริการสาธารณะแบบตลาด
- 2) รัฐต้องสามารถจัดการบริหารการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ผู้รับบริการมีทางเลือกใช้

บริการได้หลายช่องทาง

- 3) รัฐต้องกระจายความรับผิดชอบให้มีผู้จัดทำบริการสาธารณะแทน
- 4) รัฐต้องมีแผนงานยกระดับความสามารถในการจัดทำบริการสาธารณะ และ
- 5) รัฐต้องมีจุดมุ่งหมายแห่งความสำเร็จในการจัดทำบริการสาธารณะมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องกระบวนการ ทฤษฎีเลือกสรรของรัฐบาลและทฤษฎีตัวแทนเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ

กล่าวได้ว่า มีแนวโน้มที่รัฐบาลจะมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการบริการสาธารณะในลักษณะเครือข่ายมากกว่าที่รัฐบาลจะดำเนินการเอง

จากข้างต้นอาจสรุปได้ว่า บริการสาธารณะคือบริการที่จัดทำขึ้นโดยภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจัดทำโดยเอกชนแต่อยู่ในความควบคุมของรัฐเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อประโยชน์ต่อประชาชน และเพื่อสาธารณะประโยชน์

¹ อำนวย บุญรัตน์ไมตรี, 'แนวคิดการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น'(2559) 1 วารสาร การเมืองการปกครอง การบริหารการจัดการ-การบริหารทรัพยากรมนุษย์-นโยบาย (กันยายน 2558 - กุมภาพันธ์ 2559) 26, 26-27.

2.1.2 หลักเกณฑ์การจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะรัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ประชาชนทุกคนมีสิทธิจะได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาคกัน ซึ่งหลักเกณฑ์และลักษณะการจัดทำบริการสาธารณะ มีดังนี้²

1) หลักความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (the principle of continuity)

การจัดทำบริการต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เนื่องจากบริการสาธารณะเป็นกิจการที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน ประชาชนมีความต้องการใช้บริการตลอดเวลา การจัดทำบริการสาธารณะจึงต้องมีความต่อเนื่อง จะเลือกดำเนินการเป็นเฉพาะช่วงเวลาไม่ได้เพราะจะสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ใช้บริการ ซึ่งในวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์เรียกว่า “การคงอยู่ของบริการสาธารณะ” และบริการสาธารณะที่รัฐมอบให้เอกชนไปดำเนินการแทนต้องมีการให้บริการอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน หากเอกชนผู้ได้รับมอบให้จัดทำบริการไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะนั้นได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะต้องถูกลงโทษตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขของสัญญา การบริการสาธารณะของรัฐหรือรัฐมอบให้เอกชนจัดทำแทนแต่ละประเภทจะมีระดับความต่อเนื่องแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และลักษณะของบริการสาธารณะนั้น ๆ ว่ามีความสำคัญต่อสังคมมากน้อยเพียงใด และการจัดทำบริการสาธารณะบางประเภทไม่จำเป็นต้องจัดทำอย่างถาวร แต่จะต้องจัดทำอย่างสม่ำเสมอ

2) หลักความเสมอภาค (the principle of equality)

เนื่องจากการจัดทำบริการสาธารณะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อผู้ใดผู้หนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนโดยส่วนรวม ประชาชนจึงย่อมได้รับสิทธิหรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม เป็นบริการที่รัฐจัดทำขึ้นแล้วจะต้องให้บริการแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติไม่ได้ รวมทั้งความเสมอภาคในด้านราคาค่าบริการและการบริการ และองค์กรที่จัดทำบริการต้องทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้หลายช่องทางและง่ายต่อการรับบริการไม่มีความสลับซับซ้อน

3) หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (the principle of adaptation)

รัฐต้องจัดทำบริการสาธารณะให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน และเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง รัฐจึงควรคำนึงถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการจัดทำบริการสาธารณะให้เป็นไปตามวิวัฒนาการของสังคม รวมทั้งเมื่อมีเหตุที่ความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปการบริการสาธารณะนั้น ควรได้รับการเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของประชาชน

2.1.3 องค์กรจัดทำบริการสาธารณะ

องค์กรจัดทำบริการสาธารณะ สามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

1) บริการสาธารณะจัดทำโดยรัฐ

² เฟิ่งอ้าง 27-28.

บริการสาธารณะจัดทำโดยรัฐ เป็นบริการสาธารณะที่รัฐจะต้องจัดทำเพื่อความมั่นคงและความเป็นเอกภาพของรัฐ การกิจที่ประชาชนทั่วประเทศมีส่วนได้เสียเหมือนกัน การกิจที่รัฐจัดทำแล้วมีประสิทธิภาพมากกว่าหรือเป็นกิจการที่ต้องใช้งบประมาณ และเทคโนโลยีขั้นสูง รัฐจึงควรจัดทำบริการสาธารณะประเภทนี้ ดังเช่นต่อไปนี้

(1) การป้องกันประเทศ การกิจการป้องกันการรุกรานจากต่างประเทศ และความมั่นคงของรัฐ เช่น การกิจด้านการทหาร เป็นต้น

(2) การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ คือ การจัดระบบกระบวนการยุติธรรมและการควบคุมสังคม เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นกิจการที่คาบเกี่ยวกันทุกท้องถิ่น เช่น กิจการตำรวจ เป็นต้น

(3) การกิจด้านการคลัง การรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อความเป็นเอกภาพและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น กิจการเกี่ยวกับเงินตรา เป็นต้น

(4) หน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เช่น การกิจในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และกิจการด้านการทูต เป็นต้น

2) บริการสาธารณะจัดทำโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บริการสาธารณะระดับชาติ ซึ่งรัฐมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ และบริการสาธารณะซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกฎหมายแบ่งแยกหน้าที่และประเภทของบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทจะเป็นผู้จัดทำ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

- (1) บริการสาธารณะทางด้านสุขอนามัย
- (2) บริการสาธารณะทางด้านเศรษฐกิจ
- (3) บริการสาธารณะทางด้านสังคมและการศึกษา
- (4) บริการสาธารณะทางด้านวัฒนธรรม

3) บริการสาธารณะจัดทำต่อเนื่องกันระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บริการสาธารณะบางประเภทรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมกันรับผิดชอบ เนื่องจากกิจการประเภทนี้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของมหาชนและเป็นความต้องการร่วมกันของประชาชนทั้งประเทศ เช่น การจัดการศึกษาในระดับประถม ซึ่งมีลักษณะเป็นความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นดำเนินการจัดทำ ส่วนการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นกิจกรรมต้องใช้เงินลงทุนสูงจึงควรเป็นหน้าที่ของรัฐ

4) บริการสาธารณะจัดทำโดยเอกชน

การจัดทำบริการสาธารณะโดยเอกชน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) กิจการการให้บริการสาธารณะของรัฐบางประเภทต้องใช้เงินลงทุนมาก ต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ ซึ่งรัฐไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะได้และทันความต้องการของผู้ใช้บริการสาธารณะ จึงให้เอกชนซึ่งมีความพร้อมเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ

(2) การมอบอำนาจ (habilitation) ให้เอกชนเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะ หมายความว่า การที่รัฐมอบให้เอกชนเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้ เนื่องจากเอกชน ไม่ได้มีอำนาจจัดทำบริการสาธารณะ เพราะบริการสาธารณะเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐ

(3) สัมปทาน (concession) คือ สัญญาที่ฝ่ายปกครองมอบให้เอกชนเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะด้วยการลงทุนและเสี่ยงภัยของเอกชนเอง และเอกชนสามารถเก็บค่าบริการจากผู้ใช้บริการ กิจการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจการปกครองเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้องค์กรอื่น นอกจากองค์กรของส่วนกลางเพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง ภายในอาณาเขตของแต่ละท้องถิ่น ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นโดยมีความอิสระตามสมควรไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของส่วนกลาง เพียงแต่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของตนเอง เป็นหลักที่ถือเอาเสรีภาพของประชาชนที่จะปกครองตนเองเป็นที่ตั้ง

โดยการกระจายอำนาจบริหาร แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่³

1) การกระจายอำนาจทางบริการ (Decentralization by Service)

การกระจายอำนาจทางบริการ เกิดขึ้นเนื่องจากรัฐสมัยใหม่มีกิจการของรัฐที่จะต้องจัดทำเพิ่มมากขึ้นและสลับซับซ้อนขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้รัฐต้องเข้าไปจัดทำกิจการดังกล่าวในรูปขององค์กรกระจายอำนาจทางบริการไม่ว่าจะในทางเศรษฐกิจ สังคม กีฬา ฯลฯ โดยให้กิจการนั้น ๆ เป็นนิติบุคคล แยกต่างหากออกจากรัฐ มีทรัพย์สินของตนเอง มีผู้บริหารของตนเอง การเลือกตั้งผู้บริหารไม่ได้เป็นเงื่อนไขในการจัดตั้งองค์กร แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลาง ซึ่งการให้องค์กรดังกล่าวจัดทำบริการสาธารณะก็เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการที่ต้องอาศัยเทคนิค ความรู้ ความชำนาญทางเทคโนโลยีเป็นพิเศษ เช่น กิจการสื่อสารโทรคมนาคม กิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

2) การกระจายอำนาจทางเขตแดน (Territorial Decentralization)

หลักการกระจายอำนาจทางเขตแดนหรือพื้นที่ เป็นวิธีการที่รัฐกระจายอำนาจการปกครอง และการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้อาณาเขตของท้องถิ่นและจำนวนประชากรภายในเขตพื้นที่นั้นเป็นหลัก ไปจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีความเป็นอิสระตามสมควร เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐ การกระจายอำนาจเป็นการใช้อำนาจโดยตรงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยในการปกครอง ในการจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามาเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของท้องถิ่น และหน่วยการปกครองแต่ละแห่งนั้นมีความตราข้อบัญญัติเพื่อบังคับใช้ มีเจ้าหน้าที่

³ ไตรรงค์ ไตรกระแสง, 'ข้อสังเกตเกี่ยวกับเงื่อนไขในการยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในประเทศไทย', (2556), 2-3.

ท้องถิ่นที่เป็นอิสระจากส่วนกลางซึ่งหากเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นยังคงได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลางอยู่แล้ว ก็จะเป็นการรวมอำนาจ มิใช่การกระจายอำนาจ ดังนั้น การกระจายอำนาจในความหมายนี้จึงต้องมีองค์ประกอบทางเขตแดน เช่น มีการเลือกตั้ง ผู้บริหาร ตัวองค์กรไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาจากส่วนกลาง แต่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจกำกับดูแลจากส่วนกลาง

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น⁴

การปกครองส่วนท้องถิ่น อาจสรุปความหมายในสาระสำคัญได้ดังนี้

1) การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็น เทศบาล สุขาภิบาล (ยกเลิกแล้ว) องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

2) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้ง นโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นว่าควรเป็นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง ซึ่งสิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมาย หรือระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

(2) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น

4) มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง จัดแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือแบบมหานคร คือกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายบริหาร และสภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เนื่องจากแนวคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรับรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

⁴ พิพัฒน์ วงศาโรจน์, 'การปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด: สถานภาพ ความสัมพันธ์และผลกระทบทางการเมืองระดับท้องถิ่น' (งานวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2541)

จึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงด้วย

2.3 แนวความคิดทางทฤษฎีและหลักกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2.3.1 แนวความคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง เกิดขึ้นเมื่อชุมชนได้อาศัยลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ วัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่ หรือทักษะความชำนาญของภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้า ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษ โดยความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น คือ ผู้เป็นเจ้าของไม่ใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใด แต่เป็นกลุ่มชุมชนที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์นั้นเท่านั้น ที่มีสิทธิผลิตสินค้าดังกล่าวโดยใช้ชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นได้ ผู้ผลิตคนอื่นที่อยู่นอกเหนือแหล่งภูมิศาสตร์จะไม่สามารถผลิตสินค้าโดยใช้ชื่อแหล่งภูมิศาสตร์เดียวกันมาแข่งขันได้

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ ชื่อ หรือสัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใด ที่บอกแหล่งผลิตของสินค้า โดยสามารถสื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นมีคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากสินค้าที่ผลิตในแหล่งผลิตอื่น เช่น มะขามหวานเพชรบูรณ์ ที่ประกอบด้วยคำว่า มะขามหวาน ซึ่งบอกว่าสินค้าคืออะไร และคำว่าเพชรบูรณ์ ซึ่งบอกแหล่งผลิตมะขามหวานดังกล่าว และยังสื่อให้คนทั่วไปเข้าใจว่ามะขามหวานดังกล่าวมีคุณภาพสูงมีรสชาติหวานและไม่แฉะ อันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของมะขามหวานเพชรบูรณ์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกมะขามและปริมาณน้ำฝนที่พอเหมาะพอดีในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบกับฝีมือการเพาะปลูกของเกษตรกรชาวเพชรบูรณ์ ซึ่งมีกรรมวิธีในการปลูกโดยเฉพาะ จึงทำให้มะขามที่ปลูกในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความหวานมากกว่าท้องถิ่นอื่น ฉะนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญสองประการ คือ ธรรมชาติกับมนุษย์ในแหล่งหรือท้องถิ่นนั้น โดยธรรมชาตินั้นสร้างสิ่งแวดล้อมหรือวัตถุดิบให้แก่การผลิตสินค้า ส่วนมนุษย์นั้นใช้ทักษะ ความชำนาญ และภูมิปัญญาในการผลิตสินค้านั้น ทั้งสองปัจจัยจึงได้ก่อให้เกิดสินค้าที่มีคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษเฉพาะด้วยเหตุนี้ สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นสิทธิชุมชน หรือสิทธิของกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ผลิตสินค้านั้น”⁵

ทั้งนี้ ประโยชน์ของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์⁶อาจกล่าวได้ดังนี้

⁵ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ‘สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์’ <<http://www.ipthailand.go.th/th/dip-law-2/item/%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%9A%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C.html>> สืบค้นวันที่ 21 พฤษภาคม 2562

⁶ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ทรัพย์สินทางปัญญาและบ่มเพาะวิสาหกิจ, ‘ประโยชน์ของสิ่งบ่งชี้

1) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากหากผู้บริโภคหลงผิดในสินค้า จะไม่ได้รับสินค้าตามมาตรฐานที่ต้องการจากฉลาก หรือชื่อที่ใช้ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนด้วย

2) เพื่อคุ้มครองผู้ผลิตและป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม คือป้องกันผู้ประกอบการจูงใจชื่อเสียงของคู่แข่งไปแอบอ้างโดยทุจริตและอ้างแหล่งผลิตโดยมิชอบ เพื่อหาประโยชน์จากชื่อเสียงของชุมชนอื่น ๆ ที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน

3) เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้ผู้ผลิตและเป็นเครื่องมือทางการตลาด สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถเป็นสื่อให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ผลิตขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง การระบุชื่อประเทศหรือท้องถิ่นจะต้องทำให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าสินค้านั้นมีลักษณะพิเศษต่างไปจากสินค้าจำพวกเดียวกันที่ผลิตขึ้นจากแหล่งอื่น ซึ่งจะส่งผลให้สินค้านั้นมีราคาสูงขึ้นหรือจำหน่ายได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็น การช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้ผลิตแต่ละรายอีกด้วย

4) เพื่อให้มีการดูแลรักษามาตรฐานของสินค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเหมือนเครื่องหมายรับรองคุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า เนื่องจากเงื่อนไขหนึ่งของการขอรับความคุ้มครองในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผู้ขอจะต้องแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่และตัวสินค้า ทั้งในแง่คุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะใด ๆ เช่น วิธีการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งส่งผลถึงคุณภาพเฉพาะของสินค้าจากแหล่งนั้น กลุ่มผู้ผลิตจึงต้องมีส่วนอย่างมากในการช่วยกันรักษาคุณภาพหรือชื่อเสียงนั้น ๆ ไว้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับท้องถิ่นในระดับชุมชน อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งนอกจากนี้ผู้ที่จดทะเบียนเป็นผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะต้องช่วยกันรักษาคุณภาพและชื่อเสียงนั้น ๆ ไว้ เพื่อไม่ให้เข้าข่ายการระงับใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงเป็นเสมือนเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจะต้องรักษาหรือคงไว้ซึ่งคุณภาพตามที่ได้มีการจดทะเบียนไว้ นอกจากประโยชน์ในทางธุรกิจแล้ว สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างรายได้และลดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมือง รวมถึงช่วยดำรงวัฒนธรรมและองค์ความรู้ของท้องถิ่น เนื่องจากการที่จะสามารถระบุได้ว่าสินค้าใดเป็นสินค้าของพื้นที่นั้น ๆ จะต้องมีสภาพแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดสินค้านั้น ๆ หรือมีการร่วมมือกันของกลุ่มคนในท้องถิ่นที่จะช่วยกันส่งเสริมสร้างชื่อเสียงและการยอมรับจากคนในพื้นที่อื่นถึงคุณภาพหรือความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้านั้น ๆ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญและใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นประโยชน์และเป็นเครื่องมือทางการตลาดในการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะมีความสำคัญสำหรับการใช้ประโยชน์ของชุมชน ในทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติของตน ที่ก่อให้เกิดเป็นการเพิ่มมูลค่าและเป็นการสร้างรายได้ของชุมชน ทั้งนี้ หากมีการส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนให้มีความรู้ในกระบวนการดำเนินการสำหรับการขึ้นทะเบียนเพื่อคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างถูกต้อง

2.3.2 หลักกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1) กฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาได้ถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ มาตรา 271 ได้บัญญัติว่า "ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ" ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หากมีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงซึ่งทำให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิดก็จะเป็นความผิดตามมาตรานี้ แต่มีข้อสังเกตว่าหากผู้ขายมิได้หลอกลวงผู้ซื้อ ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้ เช่นผู้ขายระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นมะขามหวานเพชรบูรณ์ ซึ่งปลูกในยะลา เป็นต้น แต่การกระทำนี้อาจเป็นการทำให้ชื่อเสียงหรือกิตติคุณของผู้ค้าอีกรายหนึ่งหรือของสินค้านั้นเสียหายได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญามาตรา 271 มิได้มุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้มีสิทธิในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่แท้จริง นอกจากนี้อาจจะมีปัญหาการตีความคำว่า "ผู้ซื้อ" ในมาตรา 271 ควรจะครอบคลุมถึงผู้บริโภคทุกคนแม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้ที่ซื้อสินค้านั้นหรือไม่ จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายอาญายังไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ว่า "การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ" ดังนี้ถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทางหนึ่งเช่นกัน แต่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น คือการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคเป็นหลัก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า หากข้อความที่ใช้ ไม่ได้เป็นข้อความที่จะทำให้ผู้บริโภคสับสนหรือหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด เช่นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ควบคู่กับการระบุที่มาที่แท้จริงดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้ในกรณีของกฎหมายอาญาข้างต้น ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ค้ารายอื่นเสียหายแต่ก็ไม่อาจถือได้ว่าเกิดผลเสียต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นจึงถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของการค้าแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้ประกอบการที่มีสิทธิที่แท้จริงในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นควรจะมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์อันเกิดจากชื่อเสียงและกิตติคุณของสินค้าของตน

3) กฎหมายเครื่องหมายการค้า

ในบางประเทศ กฎหมายเครื่องหมายการค้าอาจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่เนื่องจากทฤษฎีของกฎหมายเครื่องหมายการค้านี้ อาจแตกต่างกันไปในแต่

ละประเทศ ซึ่งในบางประเทศรวมถึงประเทศไทย หลักการและวัตถุประสงค์ของกฎหมายเครื่องหมายการค้า มีความแตกต่างกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ในขณะที่เครื่องหมายการค้าจะบ่งบอกความแตกต่างระหว่างเจ้าของหรือตัวผู้ผลิตสินค้า แต่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะบ่งบอกถึงพื้นที่ที่ผลิต นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 เมื่อพิจารณาตามคำนิยามของเครื่องหมายรับรองและเครื่องหมายร่วมของไทยแล้วจะเห็นได้ว่าไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ กล่าวคือ เครื่องหมายรับรองสามารถออกให้ได้แก่บุคคลเพียงคนเดียว และก็ไม่สามารถใช้รับรองตนเองได้ ส่วนการที่จะนำบทบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องหมายร่วมมาขยายความปรับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากคำจำกัดความของเครื่องหมายร่วม ไม่ได้คลุมไปถึงเครื่องหมายรับรอง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทฤษฎีกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทยนั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายยังได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถนำมาจดทะเบียนได้ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้านี้

4) กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

เนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศต่อไป ทั้งนี้ โดยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ผลิตในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะเสริมสร้างและรักษาภาพพจน์ในสินค้าที่ผลิตจากท้องถิ่นของตน และยังเป็นการป้องกันไม่ให้ประชาชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า โดยกำหนดให้มีการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์และห้ามการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันจะทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าที่ระบุในทะเบียน ในขณะเดียวกัน นโยบายนี้ก็เป็น การปฏิบัติ ตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีตามข้อ 22 ถึงข้อ 24 ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกี่ยวกับการค้าในภาคผนวกท้ายความตกลงการค้าโลก แต่กฎหมายของประเทศไทย ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับนโยบายการให้ความคุ้มครองและรองรับพันธกรณีดังกล่าวข้างต้นได้ จึงจำเป็นต้องยกร่างกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นมา ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ถูกประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว

3. บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่ และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้

รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปก่อน

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องทำเพียงพอที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย”⁷

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรา 250 ดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองโดยในวรรคแรก มีการกำหนดหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ว่าให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ นั่นคือการมีกฎหมายท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญหรือการที่ต้องออกกฎหมายมารองรับเป็นกฎหมายลำดับรอง โดยจะกำหนดอย่างไรหรือจะมีหลักเกณฑ์อย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้มีการวาง

⁷มาตรา 250 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

หลักเกณฑ์อย่างกว้างไว้ในวรรคสองว่า ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด โดยให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ จะเห็นว่า ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดนั้น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะไว้ตามมาตรา 16-19 ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยในมาตรา 16 เป็นการกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนของประเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ว่าให้ต้องมีภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะในลักษณะหรือรูปแบบใดบ้างเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ในมาตรา 17 เป็นการกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในลักษณะที่แตกต่างกันไปออกไปจากมาตรา 16 ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนในมาตรา 18 เป็นการกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนของกรุงเทพมหานครที่มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 16 และ 17 และในส่วนของมาตรา 19 วรรคแรกเป็นการกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นองค์กรส่วนปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษไม่เต็มพื้นที่จังหวัดที่มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 16 และวรรคสองเป็นการกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นองค์กรส่วนปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเต็มพื้นที่จังหวัดที่มีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 16 และ 17

จะเห็นได้ว่า จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดลักษณะหรือรูปแบบของระบบบริการสาธารณะที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ต้องจัดระบบบริการสาธารณะในท้องถิ่นของตนอย่างไรในลักษณะกว้าง ๆ ที่มีความสำคัญและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีได้มีในส่วนของบทบัญญัติเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาไว้โดยตรง หากแต่คงมีเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างกว้าง ๆ กล่าวคือ ในส่วนของอำนาจหน้าที่ในการพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุนเท่านั้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าปัญหาของการไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับท้องถิ่นนั้น เป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อสถานะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยตรง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือในส่วนของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งตามที่ได้เคยกล่าวไปแล้ว จึงอาจยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือได้รับการส่งเสริมได้โดยตรงเนื่องจากปัญหาความไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือความไม่มีบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำหน้าที่ดังกล่าว

อีกทั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ฉ. (1) และ (2) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลดังต่อไปนี้

ฉ. ด้านเศรษฐกิจ

(1) ขจัดอุปสรรคและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้ประเทศชาติและประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี

(2) สร้างกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ”⁸

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรา 258 ดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศที่รัฐจะต้องดำเนินการในด้านเศรษฐกิจ โดยตามมาตรา 258 ฉ. (1) เพื่อให้ไม่มีอุปสรรคในการแข่งขันของประเทศและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้ประเทศและประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อไป รวมถึงในมาตรา 258 ฉ. (2) เพื่อให้เกิดผลในการสร้างกลไกเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังกล่าวโดยสามารถแข่งขันทางการค้าของประเทศได้ซึ่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตได้ต่อไป

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลางส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ”⁹

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรา 76 วรรคแรก ดังกล่าวได้กำหนดเกี่ยวกับการที่รัฐจะต้องปรับระบบการดำเนินงานและระบบความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้มีความชัดเจนในเชิงอำนาจหน้าที่ อีกทั้งต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงระบบการทำงานของภาครัฐว่าจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่พร้อมกับพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และให้รัฐมุ่งเน้นการทำงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้งนี้ ในรายละเอียดยังมีการกำหนดเพิ่มเติมว่า รัฐจะต้องจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเพื่อให้แนวนโยบายแห่งรัฐบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ จึงได้มีการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

⁸ มาตรา 258 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

⁹ มาตรา 76 วรรคแรก แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ดังนั้น จะเห็นว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยนั้น ยังถือว่าไม่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะสำหรับเรื่องดังกล่าว คงมีเพียงขอบเขตกว้าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นเท่านั้น

4. บทวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและประเทศจีน

ปัญหาของการไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการไม่มีความรู้ความเข้าใจ และการขาดองค์ความรู้ที่ครบถ้วนของประชาชนในการปกป้องสิทธิของตนเอง ทำให้ภาพรวมของประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและส่งเสริมสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่น้อยมาก ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จในการส่งเสริมและคุ้มครองดังกล่าว อาจเกี่ยวข้องกับการดำเนินการบางประการของรัฐเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนภูมิภาคในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และมีองค์ความรู้ที่ครบถ้วนเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พร้อมที่จะถ่ายทอดสู่ประชาชน เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายต่อไปอย่างยั่งยืน จึงต้องมีการเผยแพร่ออกไปอย่างแพร่หลายและมีการแยกกฎหมายฉบับต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการจัดให้ความรู้ด้านกฎหมายและฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทุกคนด้วย อีกทั้ง มีการกำหนดกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน สำหรับการป้องกันและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน แต่เป็นกลไกระยะยาวที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องบังคับใช้กฎหมายไปให้คำปรึกษาด้านทรัพย์สินทางปัญญาและการปกป้องคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับประชาชนในนิทรรศการและงานสาธารณะทั่วไป และมีการเผยแพร่ความรู้ต่อเนื่องให้แก่ประชาชน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ทางสังคมเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนที่นำทางและหนังสือคู่มือเกี่ยวกับการจัดการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้กับท้องถิ่น เพื่อใช้ในการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

นอกจากนี้ จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการที่รัฐจะต้องปรับระบบการดำเนินงานและระบบความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้มีความชัดเจนในเชิงอำนาจหน้าที่ อีกทั้ง ต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงระบบการทำงานของภาครัฐว่าจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่พร้อมกับพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และให้รัฐมุ่งเน้นการทำงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้งนี้ ในรายละเอียดยังมีการกำหนดเพิ่มเติมว่า รัฐจะต้องจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเพื่อให้แนวนโยบายแห่งรัฐบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ จึงได้มีการกำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจะเห็นได้ว่า ปัญหาของภาครัฐทั้งในส่วนองระบบราชการส่วนกลาง

กล่าวคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, ระบบราชการส่วนภูมิภาค กล่าวคือ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด รวมถึงส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น ที่ไม่สามารถส่งเสริมและสร้างกลไกให้มีการเข้าถึงระบบคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด โดยจะเห็นได้ว่า ส่วนภูมิภาคหรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดที่ตั้งอยู่ในศูนย์ราชการของแต่ละจังหวัดเอง ในฐานะที่เป็นหน่วยงานให้คำแนะนำและส่งต่อคำขอเพื่อคุ้มครองสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาไปยังส่วนกลางหรือกรมทรัพย์สินทางปัญญา กลับไม่มีบทบาทและการทำงานในเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วย เช่นนี้ อาจต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความเหมาะสมมากขึ้นต่อไป

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงอำนาจหน้าที่

1) การแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ผู้วิจัยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16, 17, 18, และ 19 โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ ในส่วนของการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาของท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยให้มีหน่วยงานที่มีบุคลากรประจำของแต่ละท้องถิ่นที่มีหน้าที่จัดการและดูแลเกี่ยวกับด้านทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ซึ่งสามารถทำหน้าที่ในลักษณะที่เป็นหน่วยงานให้คำแนะนำ ถ่ายทอดองค์ความรู้ และส่งต่อคำขอรับความคุ้มครองสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มายังราชการส่วนกลางได้โดยตรง

2) การกำหนดอำนาจและหน้าที่เฉพาะของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในลักษณะของข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือเทศบัญญัติ

ผู้วิจัยเสนอให้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่เฉพาะของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในลักษณะของข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือเทศบัญญัติ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อส่งผลทางด้านการพาณิชย์และส่งเสริมการลงทุนอันเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญารวมถึงการให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีการกำหนดเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของรัฐ

ผู้วิจัยเสนอให้มีนโยบายเพื่อการกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในระดับท้องถิ่นในส่วนของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดภาคการค้าการลงทุน สร้างความเข้มแข็งทาง

เศรษฐกิจและ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยการพัฒนาระบบความคุ้มครองให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและส่งเสริมการจดทะเบียนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ภายใต้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น นอกจากนี้ ต้องมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และจัดอบรมให้ข้อมูลความรู้แก่ท้องถิ่นและชุมชนอยู่เสมอ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ ความตระหนักรู้ และความเข้าใจถึงสิทธิและประโยชน์ของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อย่างรอบด้าน เพื่อกระตุ้นให้เกิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใหม่ ๆ ที่สามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิและใช้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน